

som om det radikale Venstre i Aarene forud for 1909 ganske lukkede Øjnene for Danmarks europæiske Stilling, for de Krigsfarer, der kunde true Danmark, overhovedet ikke vilde beskæftige sig med noget saadant, i hvert Tilfælde ikke i nævneværdig Grad tro derpaa. Hvis det ærede Medlem vender tilbage til den Diskussion, der den Gang førtes, vil han genopfriske i Erindringen, at man fra vor Side deltog i hele denne Diskussion ikke mindre end fra anden Side og med fuld Forudsætning om, at de Forviklinger, som fandtes i Europa den Gang, kunde føre til europæiske Krige af megen Fare for Danmark.

Det Spørgsmaal, som den Gang særlig fremdroges under Diskussionen herhjemme, var, hvorledes Danmark skulde stille sig, hvis en saadan Krig kom, hvorledes man skulde forberede sig dertil. Der var Talsmænd for den Opfattelse, at man skulde slutte en Alliance med England, Talsmænd, hvis Ord havde saa megen Klang, som de Ord, der kommer fra Georg Brandes, har, og som de Ord, der kom fra Peschke Kædt, den Gang havde. Der var Talsmænd for dette, at Danmark skulde slutte et direkte Forbund med England, muligvis stille sig til England som en af de engelske Kolonier. I andre Kredse taltes der, men vel kun Mand og Mand imellem, om, at Danmark i Stedet skulde gaa i Alliance med Tyskland. Men ingen af disse Opfattelser, der spillede saa stor en Rolle i den offentlige Diskussion, fandt Tilslutning hos de politiske Ledere. I Rigsdagen gentoges af alle politiske Partier i Modsætning dertil atter og atter den Opfattelse, at det var en Neutralitetspolitik, Danmark skulde føre, og vi fra vor Side, ligesom i de allerfleste offentlige Udtalelser Partiet Venstre, var Talsmand for, at denne Neutralitetspolitik skulde have den mest mulig forsigtige Karakter.

Det første Tilfælde, hvor der, i alt Fald for mit Vedkommende, i denne Henseende fremkom Tvivl om Partiet Venstres Stilling, var, da det ærede Medlem fra Ringkøbing i Efteraaret 1905 som Forsvarsminister holdt sin Tale om den Maa-de, hvorpaa Danmark skulde optræde, hvis der landsattes 100 000 Mand ovre i Hertugdømmerne eller i Jylland for at gaa imod Tyskland. Anledningen var en Beretning, der var fremkommet i Bladet „Le Matin“ om, hvilke Løfter England skulde have givet Frankrig med Hensyn til en kommende Krig; i Tilknytning til disse Udtalelser var det da, at det ærede

Medlem fremsatte den Opfattelse, at hvis noget saadant skete, maatte Danmark have 50 000 Mand parat derovre ved Esbjerg. Det var ikke ganske klart, om det ærede Medlem tænkte sig, at disse Tropper skulde modsætte sig Landgangen, hans Vendinger tyder snarere paa, at han havde tænkt sig, at de skulde være en Trusel for den engeleke Hær, naar den gik Syd paa, at de ved deres Tilstedeværelse og ved Muligheden for, at de kunde følge den derved, skulde hindre den engelske Landgang.

Denne Tale gjorde et meget stærkt Indtryk. For mig personlig kan jeg sige, at den gav mig et af de stærkeste politiske Indtryk, jeg overhovedet modtog i den Tid. Jeg havde fra de Aar, da jeg tilhørte det Parti, som det ærede Medlem var Fører for, en meget betydelig Tillid til det ærede Medlems politiske Førerevner. Ogsaa efter at jeg indenfor Partiet og siden som Deltager i et andet Parti har stillet mig i afgjort Modsætning til det ærede Medlems Politik, har jeg ganske uforbeholdent anerkendt den Dygtighed og Klogskab, hvormed han førte Venstre-Reformpartiet frem i Aarene forud for 1901 og derigennem muliggjorde, at det konservative Partis Magt brød sammen herhjemme i Aaret 1901. Men jeg kan ikke nægte, at det forekommer mig — og jeg ser deri den dybeste Forklaring ogsaa paa de Forhandlinger, vi her drøfter —, at i Aarene efter 1901, da det ærede Medlem var blevet det mest indflydelsesrige Medlem af Ministeriet Deuntzer, tabte han sin politiske Ligevægt, og i Aarene efter 1905, da det ærede Medlem var blevet Konseilspræsident og havde sprængt sit Parti, drev han ud i en Opfattelse, der vanskeligt kan kendetegnes ved andet end dette, at han ligesom følte det, som om for ham var alt muligt, jeg fristes til at sige: Var alt tilladt.

Jeg forstaar heller ikke de Forhandlinger, her har været Tale om, uden paa Baggrund netop af en saadan Opfattelse hos det ærede Medlem. Den Gang han fremsatte disse Udtalelser om Esbjerg, vendte man sig fra de forskellige Sider imod dem i Rigsdagen. Jeg for min Del havde endnu i Sommeren 1905 skrevet, at det under de farlige Forhold, der bestod i Europa, for mig var en Betryggelse, at ved Siden af den daværende Udenrigsminister stod det ærede Medlem som Leder af Danmarks Udenrigspolitik. Jeg skrev nu, at efter denne Tale var det mig umuligt at opretholde den